

» **PLAN**

Sandvikens Kommuns

Skolhusplan 2030

Styrdokumentets data

Beslutad av: "[Skriv text här]"

Beslutsdatum och paragraf: "[Skriv text här]"

Diarienummer: KS2019/467

Giltighetstid: "[Skriv text här]"

Dokumentansvarig: "[Skriv text här]"

För revidering ansvarar: "[Skriv text här]"

För uppföljning och tidplan för denna ansvarar: "[Skriv text här]"

Revidering av styrdokument

Rätt att revidera ges på delegation från beslutande organ.

Orsak till revidering: "[Skriv text här]"

Förändring i dokumentet: "[Skriv text här]"

Beslutat av: "[Skriv text här]"

Beslutsdatum: "[Skriv text här]"

Diarienummer: "[Skriv text här]"

Beskrivning av Sandvikens kommuns styrdokument

Dokument som uttrycker den politiska viljan

VISION – övergripande måldokument, beskriver den framtida organisationen strävar mot

POLICY – Gemensamt förhållningssätt, viljeinriktning, principer inom ett område i allmänt hållna formuleringar.

Kortfattad vägledning för att nå önskad nivå/tillstånd. Innehåller inte mål.

PROGRAM – Beskriver inriktningen inom ett område för att styra mot en förändring. Innehåller mål och prioriteringar. Inga detaljerade anvisningar

PLAN – Lagstadgade benämningar på styrdokument t. ex. Översiktsplan, Detaljplan

RIKTLINJE – Hur en fråga hanteras. Högre detaljeringsgrad än i en policy. Regler eller material av informationskaraktär ska inte finnas om det inte är nödvändigt för förståelse.

REGLEMENTE – ansvarsområde och arbetsformer

Grundläggande styrning

ARBETSORDNING – Föreskrifter som behövs för handläggningen av Kommunfullmäktiges sammanträden.

REGLEMENTEN – Föreskrifter om nämndernas och revisionens verksamhet och arbetsformer.

Partssammansatta organs uppgifter, sammansättning, mandattid och verksamhetsformer

DELEGATION – Överlämnande av beslutsrätt från KF till nämnd eller från nämnd till utskott, ledamot eller tjänsteman, i visst ärende eller grupp av ärenden.

BOLAGSORDNING – Aktiebolags/handelsbolags regelverk, som tillsammans med lagstiftning anger ramarna för verksamheten.

ÅGARDIREKTIV / ÅRLIGA UPPDRAG – Ägarens viljeinriktning med ett bolags verksamhet utöver vad som framgår av bolagsordning

KOMMUNALA TAXOR – Beslut om taxor ska enligt kommunallagen beslutas av KF

KOMMUNALA FÖRESKRIFTER. STADGOR – Kommunala föreskrifter av bindande karaktär som riktar sig mot allmänheten.

Tjänstemannadokument

VERKSAMHETS- & ARBETSPLANER – Planer utarbetas årligen och anger utförligt vad som ska göras, vilka som är ansvariga och när olika aktiviteter ska vara klara.

RUTINER & REGLER – En sammanställning av aktiviteter inom ett visst område som anger hur en uppgift ska utföras. Effekten i verksamheten ska följas upp. Ska vara tydliga och inte medge egna tolkningar.

Sammanfattning

Inledning

Kommunstyrelsen beslutade i oktober 2019 uppdra till kommundirektören att ta fram en skolhusplan som sträcker sig till år 2030.

Syftena med skolhusplanen är att bidra med tillräckligt antal utbildningsplatser, minska segregationen i skolan, säkerställa likvärdighet i skolor och förskolor, redogöra för utformning av lämpliga lokaler samt presentera ekonomiska underlag. Skolhusplanen är en grund för fortsatt långsiktig planering, förstudier och politiska beslut fram till år 2030.

Förslagen inom skolhusplanen är omfattande och kräver långsiktighet och uthållighet, från såväl politik som kommunförvaltning.

Framtagande av skolhusplanen

Arbetsgrupper inom samtliga skolformer har, under ledning av en politisk styrgrupp, arbetat utifrån de syften som angetts för att ta fram underlag och förslag till skolhusplanen. Statliga utredningar, lagar och riktlinjer, samt kommunala styrdokument och utredningar har beaktats. Befolkningsprognos 2020 har utgjort grund för bedömning av elevunderlag till år 2030 för olika delar av kommunen. De tidigare utredningarna i Sandvikens kommun "Skola 2025" samt "Skillnader i livsvillkor och levnadsvanor i Sandvikens kommun" har varit viktiga källor till skolhusplanen. Underlag till skolhusplanen i form av tabeller, diagram, referat och ekonomiska beräkningar återfinns i bilagor.

Skillnader i livsvillkor – förutsättningar för Sandvikens kommun

I Sandvikens kommun råder segregation, främst i Sandvikens tätort, där stora socioekonomiska skillnader i livsvillkoren råder mellan olika bostadsområden. Detta påverkar även skolan och eleverna negativt. De områden i Sandvikens tätort där ofördelaktiga socioekonomiska faktorer är tydligast utgörs av Norrsätra/Vallhov, Centrum/Nya Bruket och Björksätra. Rapporter från Skolverket visar att den socioekonomiska bakgrunden har betydelse för elevers skolresultat. Skillnaderna i resultat mellan elever beroende på socioekonomisk bakgrund har ökat under många år.

I skolans och förskolans uppdrag ingår att erbjuda alla barn och elever en likvärdig utbildning av god kvalitet, samt kompensera för barns olika socioekonomisk bakgrund så att alla kan nå sin fulla potential. Skolans utformning och upptagningsområden är viktiga parametrar för att leva upp till uppdraget och kunna bidra till minskad segregation.

Grundskolans utformning

I skolhusplanen föreslås att större skolenheter skapas, för såväl förskola som grundskolan. För grundskolan kallas dessa skolenheter, uppdelade utifrån tre skolområden, skolbyar. Huvudförslaget är att det i Sandvikens tätort skapas tre skolbyar för årsklasserna F-9. Dessa skolbyar är tänkt att förläggas vid de nuvarande skolorna Norrsätraskolan, Murgårdsskolan och Björksätraskolan. Grundsärskolan och träningskolan samförläggs då vid en av skolbyarna, förslagsvis vid Norrsätraskolan. Utanför Sandvikens tätort föreslås Hedängsskolan i Storvik kvarstå som skola för årskurserna F-9. För årskurserna F-6 föreslås skolorna i Järbo, Årsunda och Österfärnebo. Skolan i Kungsgården föreslås kvarstå tills vidare för årskurserna F-3.

Fördelar med större skolenheter är exempelvis att integration och inkludering underlättas, stöd för likvärdig utbildning och tillgång till kompetens, effektiv lokal- och resursanvändning främjas, samt ändamålsenliga och trivsamma skolmiljöer. För elevernas utbildningsresultat är inte själva storleken på skolan avgörande, utan lärarkompetens och funktionella samt tillgängliga skolmiljöer, vilket dock kan åstadkommas i och med de föreslagna förändringarna i skolhusplanen. Nackdelarna är att några grupper av elever får längre resväg till skolan, samt att det för kommunen innebär höga initiala utgifter för de investeringar som krävs.

Förskolans utformning

Utformningen av förskolan har liknande utmaningar som skolan, för att nå likvärdighet och en trygg samt utvecklande miljö för barnen. Mindre barngrupper och fler förskoleavdelningar behöver åstadkommas. I skolhusplanen föreslås även större enheter för förskolan, kallade förskolebyar.

Gymnasiet

Gymnasieskolan förväntas behöva utöka antalet utbildningsplatser till år 2030. Kommunen ställs inför ett vägval kring hur och vilka utbildningar som ska erbjudas. Historiskt har ett stort antal elever valt yrkesförberedande program, vilka kostar mer per utbildningsplats än de högskoleförberedande programmen. Frågan är om kommunen ska utveckla och expandera de yrkesförberedande programmen eller försöka arbeta för att ungdomar i större utsträckning istället ska söka sig till högskoleförberedande program.

Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen har fördubblat sin verksamhet mellan åren 2014-2019 och förväntas behöva utöka sin kapacitet ytterligare för att möta framtida behov. Det finns identifierade önskemål och behov av att samförlägga samtliga vuxenutbildningar vid en enda plats. I nuläget är vuxenutbildningen utspridd på flera platser i kommunen, vilket inte är optimalt för verksamheten eller ur ett ekonomiskt samt organisatoriskt perspektiv. Huvudförslaget är att all vuxenutbildning samordnas vid Sandbacka Park.

Finansiering

Fram till år 2030 innebär förslagen i skolhusplanen att investeringar om totalt ca 2,2 miljarder kronor behöver göras. Det innebär kostnader om i snitt 200 miljoner kronor per år under 11 år. För att finansiera investeringar med egna medel behöver dessa kostnader rymmas inom avsatt utrymme för avskrivningar samt att årets resultat nyttjas. Om egna medel inte räcker till måste kommunen anskaffa kapital genom exempelvis lån eller avyttring av befintliga tillgångar.

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Effektiv lokalanvändning.....	1
1.2	Elevunderlag till år 2030 utifrån befolkningsprognos	1
1.3	Bakgrund	2
1.4	Syften med skolhusplanen	2
1.5	Framtagande – arbetsgrupper och underlag.....	2
1.6	Finansiering	3
1.7	Beslutsprocess och förvaltning av skolhusplanen.....	4
1.8	Behov av långsiktighet och uthållighet	4
2	Livsvillkor i Sandvikens kommun – skolhusplanens förutsättningar	5
2.1	Segregation	5
2.2	Skolans uppdrag.....	7
2.3	Likvärdig utbildning.....	7
2.4	Att lyckas i skolan	8
2.5	Analys – nödvändigt att motverka segregationen	9
2.6	Geografiska skolområden för grundskolan och förskolan – för att åstadkomma inkluderande och likvärdig utbildning.....	10
3	Förskola.....	11
3.1	Förskolans utformning	11
3.2	Förskolan – behov och förslag	13
4	Grundskola och grundsärskola	16
4.1	Grundskolans utformning	16
4.2	Grundsärskolan	16
4.3	Träningsskola	16
4.4	Grundskolan och grundsärskola – behov och förslag	20
5	Gymnasieskola och gymnasiesärskola.....	23
5.2	Gymnasiesärskolan – En del av gymnasiet	24
5.3	Gymnasieskolan och gymnasiesärskola – behov och förslag.....	25
6	Vuxenutbildning	29
6.1	Utvecklingen i Sandviken	29
6.2	Nuläge för vuxenutbildningens lokaler	29
6.3	Vuxenutbildningen – behov och förslag	30
6.4	Bedömning av vuxenutbildningens behov av lokaler	32
	Bilageförteckning	32
	Bilaga 1 – Tabeller och diagram.....	32
	Bilaga 2 – Referat	32
	Bilaga 3 – Genomförande- och ekonomisk plan.....	32

1 Inledning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-10-01 att uppdra till kommundirektören att i samarbete med berörda förvaltningar och kontor ta fram förslag på skolhusplan, samt tillsätta en politisk styrgrupp att leda uppdraget.

Skolhusplanen skulle sammantaget innehålla ett antal förslag på åtgärder för samtliga skolformer, prioriteringar, ekonomisk analys, samt beskrivning av kommunens finansieringsbehov.

Skolhusplanen ska ge en likvärdig skolorganisation som tar höjd för eventuella oförutsedda befolkningsförändringar, med ett ekonomiskt tankesätt kring användandet av befintliga och ändamålsenliga skolor.

I skolhusplanen ingår förslag, vilket beskrivs mer ingående framöver, om att göra tre skolområden för grundskolan i Sandvikens tätort, kallade skolbyar. Motsvarande områden för förskolan kallas förskolebyar. Föreslagen tar sin utgångspunkt i att bidra till inkludering och integration. Det sker genom att skapa attraktiva skolor, med högkvalitativ och likvärdig utbildning för kommunens barn och ungdomar.

1.1 Effektiv lokalanvändning

Ett effektivt utnyttjande av lokaler eftersträvas inom skolhusplanen. Det innebär att undvika kostnader för outnyttjade lokaler, samt att minimera risken att stå utan nödvändiga lokaler om behovet ökar. Kommunens utbud av lokaler behöver ständigt anpassas efter rådande behov, vilket förutsätter en strategisk planering av resurser i form av lokaler.

Utifrån de långsiktiga finansiella förutsättningarna för Sandvikens kommun är det viktigt att genomföra genomtänkta och optimala investeringar.

1.2 Elevunderlag till år 2030 utifrån befolkningsprognos

Utvecklingen av elevunderlaget mellan år 2019 till 2030 baseras på den befolkningsprognos för Sandvikens kommun som fastställdes av kommunfullmäktige i juni 2020. År 2019 utgör referensår från vilket beräkningen av fler eller färre elever utgår ifrån. Antalet elever inom förskola, grundskola och gymnasium som förväntas till år 2030 redovisas i bilaga 1 Tabeller och diagram. Befolkningsprognoser är alltid förknippade med osäkerhet, särskilt på länge sikt. Därför bör detta ses som en överblick och inte som en exakt bedömning av det framtida elevunderlaget.

För att få en bild av hur elevunderlaget kommer att utvecklas i kommunens olika delar har befolkningsprognosen analyserats enligt¹:

1. Samtliga områden, det vill säga total siffra för hela Sandvikens kommun.
2. Sandvikens tätort, vilket inkluderar närliggande orter som ingår i nuvarande upptagningsområde för befintliga skolor i Sandvikens tätort (till exempel Högbo).
3. Utanför Sandvikens tätort, vilket innebär övriga orter med upptagningsområde för befintliga skolor utanför Sandvikens tätort (till exempel Storvik).

---

¹ Se bilaga 1 Tabeller och diagram

1.3 Bakgrund

Uppdraget var en fortsättning på den tidigare utredningen ”Skola 2025” och de uppföljande medborgar- och medarbetardialogerna som utfördes under första halvåret 2019. Kommunstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att ta fram en plan för ny-, om- och tillbyggnad för samtliga skolformer.

Utredningen Skola 2025 och uppföljande dialoger påvisar att skolfrågan är komplex, samt att det finns ett behov av att förändra och komplettera nuvarande struktur för samtliga skolformer. Dessa stora utmaningar konstateras i utredningen:

1. Ökande barn- och elevunderlag.
2. Att skapa en likvärdig skola.
3. Lämpligheten i befintliga skollokaler för pedagogisk verksamhet, samt underhålls- och renoveringsbehov.
4. Segregerade för- och grundskolor.

Sedan ett antal år har segregationen i skolan blivit mer påtagbar, samtidigt som antalet grundskoleplatser i Sandvikens tätort inte är tillräckligt många. Det råder även en situation med svårigheter att rekrytera behöriga lärare. Denna problematik gör att strukturen för skolan i Sandvikens kommun behöver förändras.²

1.4 Syften med skolhusplanen

Arbetet har utgått från att ta fram en plan för att åtgärda de utmaningar som konstaterats i Skola 2025. Skolhusplanen syftar till att:

- Bidra till att skapa tillräckligt antal utbildningsplatser för alla skolformer till år 2030, baserat på befolkningsprognosen.
- Minska segregationen som finns i dagens skolor.
- Säkerställa likvärdiga förskolor och skolor för alla barn och elever.
- Redogöra för utformning av lämpliga lokaler för respektive skolform. Det innefattar även i möjligaste mån minska nyttjande av, eller helt avveckla, tekniskt eller pedagogiskt olämpliga lokaler.
- Presentera uppskattade investeringar, driftskostnader och tid för genomförande – samt hur detta påverkar kommunens ekonomi.

1.5 Framtagande – arbetsgrupper och underlag

Uppdraget påbörjades i arbetsgrupper vid årsskiftet 2019/2020. Analys av befolkningsprognoser fram till år 2030 har gjorts, vilket har gett underlag för bedömning av behoven i kommunen.

1.5.1 Arbetsgrupper för grund- och förskola

Förslagen kring grund- och förskolan bygger på det arbete grundskolans och förskolans arbetsgrupper genomfört under våren 2020, samt slutsatser från kunskapsförvaltningens utredning om skolans framtida utveckling ”Skola 2025”. Arbetsgrupperna har analyserat befintliga verksamheter och framtida förväntade behov.

---

² Se bilaga 2 Referat

Att bryta segregationen

I Skola 2025 konstaterades att den rådande segregationen i skolan beror på den socioekonomiska segregation som finns i Sandvikens tätort. I arbetet med att söka lösningar för att bryta den rådande segregationen, med den socioekonomiska polariseringen det innebär, konstaterades att skolans kompensatoriska arbete inte räcker.

För att bryta segregationen i skolan och nå en högre grad av integration har förändring av skolornas upptagningsområden utretts. I kommande förstudier av skolorna för årskurs F-9 behöver övriga kompensatoriska åtgärder utvecklas vidare.

1.5.2 Arbetsgrupper gymnasieskola och vuxenskola

Arbetsgrupper för gymnasieskola och vuxenutbildning har beskrivit nödvändiga åtgärder för att upprätta god standard avseende befintliga funktioner, önskade förändringar för utökad och effektivare verksamhet baserat på ökande elevantal, förändrat söktryck på befintliga program samt behov av nya utbildningar och kurser.

1.5.3 Analys av pedagogisk miljö och lokalbehov

Arbetsgrupperna har fört dialoger om hur den framtida pedagogiska miljön behöver utformas och därefter lagt fram förslag som tagit hänsyn till de parametrar som syftet för skolhusplanen anger.

De nu befintliga lokalernas skick och lämplighet har undersökts. Hos Tekniska kontoret finns underhållsplaner för samtliga för- och grundskolor, där de större renoveringsbehoven även lyfts i skolhusplanen.

Det finns flera skolenheter där lokalerna inte bedömts vara lämpliga att fungera som förskola eller skola, alternativt att de kommer att få ett minskat barn- eller elevunderlag. I dessa fall föreslås avveckling av de skolenheterna.

1.6 Finansiering

För att kommunen ska kunna finansiera sina investeringar med egna medel bör investeringarna inte överstiga summan av avskrivningar och årets resultat i resultaträkningen. Avskrivningar räknas som en kostnadspost i resultaträkningen för att bekosta investeringar. Detta beror på att de är kostnader, men de leder inte till några utbetalningar i form av likvida medel.

Om investeringsvolymen överskrider utrymmet för resultat och avskrivningar behöver kommunen anskaffa kapital, genom att låna pengar eller avyttra befintliga tillgångar.

I den ekonomiska planen för genomförandet av skolhusplanen finns förslaget investeringar på ungefär 2,2 miljarder kronor, fördelade på 11 år. I genomsnitt ger det investeringskostnader på ca 200 miljoner kronor årligen. Det finns möjlighet att förlägga investeringskostnaderna över en längre tidsperiod för att minska investeringsvolymen enskilda år.

I budget för år 2020 finns 150 miljoner kronor avsatta för avskrivningar, vilket innebär att det finns ett behov av att täcka resterande 50 miljoner kronor. Det kan göras antingen genom att nyttja årets resultat eller via tillförsel av medel i form av exempelvis lån.

1.7 Beslutsprocess och förvaltning av skolhusplanen

Efter beslut i styrgruppen, kommer skolhusplanen lämnas till kommunstyrelsen för granskning och beslut.

Därefter kommer skolhusplanen gå ut på remiss till berörda nämnder, för att sedan lämnas till kommunfullmäktige för antagande. Med tanke på omfattningen av föreslagna åtgärder och den långa tid som kommer krävas för genomförandet, bör även antagandet av skolhusplanen innefatta beslut om förstudier.

Tidsåtgång för en förstudie av exempelvis ett större skolområde uppskattas till minst ett år. Det finns redan nu ett behov av att skapa fler platser i för- och grundskolan.

Efter skolhusplanens antagande bör ansvaret för fortsatt förvaltning klargöras. Skolhusplanen är ett resultat av antaganden, konstaterade behov och andra bedömningar baserade på fakta och kunskaper våren 2020. Med tanke på de snabba samhällsförändringar som sker måste befolkningsprognoser, behov och andra påverkande faktorer regelbundet analyseras – vilket innebär att skolhusplanen behöver vara ett levande dokument som vid behov uppdateras.

1.8 Behov av långsiktighet och uthållighet

Förslaget på skolhusplan är omfattande och kräver långsiktighet och uthållighet, från såväl politik som kommunförvaltning. Det kommer också medföra höga investeringskostnader. Detta innebär att politisk uthållighet och kontinuitet kring förslaget är viktigt, eftersom det rör sig om en långtgående omställning till år 2030.

Den föreslagna skolhusplanen kommer troligtvis att väcka opinion eftersom genomgripande förändringar, eller borttagande av, skolenheter föreslås. Kommuninvånare i nära anslutning till berörda skolenheter kan känna sig drabbade och bortprioriterade. Det väsentliga är helheten och inte detaljerna, vilket är viktigt att lyfta när förslaget ska kommuniceras med kommuninvånarna. Sandvikens elever kommer enligt förslaget att få tillgång till en likvärdig, integrerad och inkluderande skola. Likartade förutsättningar kommer att råda var man än bor, härstammar ifrån eller vilken socioekonomisk bakgrund man har. Detta tydliggör också vikten av politisk enighet.

2 Livsvillkor i Sandvikens kommun – skolhusplanens förutsättningar

För framtagandet av skolhusplanen har det varit viktigt att redovisa de förutsättningar som finns i Sandvikens kommun avseende segregation och skillnader i livsvillkor och levnadsvanor. Dessa beskriver vad arbetsgrupperna har haft att ta hänsyn till, för att förslagen skulle kunna möta skolhusplanens syften.

2.1 Segregation

Enligt Delegationen mot segregation (Delmos) handlar segregation om att människor lever och verkar separerade från varandra. Socioekonomisk segregation anses bäst förklara uppkomsten av segregationsmönster i Sverige. Socioekonomisk segregation betyder att människor som tillhör olika social-, inkomst- och yrkesgrupper lever sina liv skilda från varandra och därmed får olika förutsättningar.³ I Skola 2025 beskrivs socioekonomisk segregation vidare som elever som växer upp under livsförhållanden med föräldrar med låg utbildningsbakgrund och dålig ekonomi på grund av exempelvis långtidsarbetslöshet⁴.

Storstäder har under flera år upplevt allt mer segregerade skolor. Flera utredningar och rapporter visar däremot att problem med segregation även återfinns i mindre och medelstora städer. I kunskapsförvaltningens utredning ”Skola 2025” från 2019 presenteras statistiska underlag som visar på en hög grad av segregation inom skolor och förskolor i Sandvikens kommun. Det som framkommit är att en majoritet av elever från socioekonomiskt utsatta hushåll, för läsåret 2019/2020, återfinns vid fyra av kommunens grundskolor i Sandvikens tätort: Murgårdsskolan, Norrsätraskolan, Vallhovsskolan och Björksätraskolan.

Samma mönster av segregation återfinns även vid förskoleverksamheterna i Sandvikens tätort, där en majoritet av barn från socioekonomiskt utsatta hushåll finns vid förskolorna i nära anslutning till bostadsområdena Centrum/Nya Bruket, Norrsätra, Vallhov och Björksätra.

2.1.1 Socioekonomisk segregation i Sandvikens tätort

Individ- och familjeomsorgsnämnden tog år 2018 fram rapporten ”Skillnader i livsvillkor och levnadsvanor i Sandvikens kommun”. Rapporten redovisar en kartläggning av socioekonomiska faktorer kopplat till olika bostadsområden i Sandvikens tätort och uttrycker tydligt vikten av att komma tillrätta med den rådande samhällsstrukturen i Sandviken.

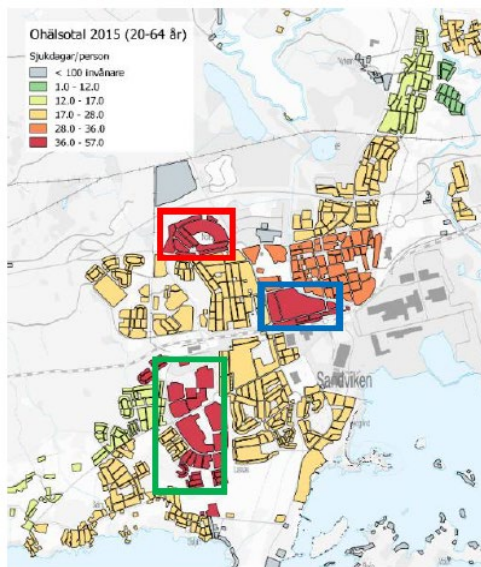
Nedan visas med kartor över Sandvikens tätort med socioekonomiska data från år 2015, ur ”Skillnader i livsvillkor och levnadsvanor i Sandvikens kommun”:

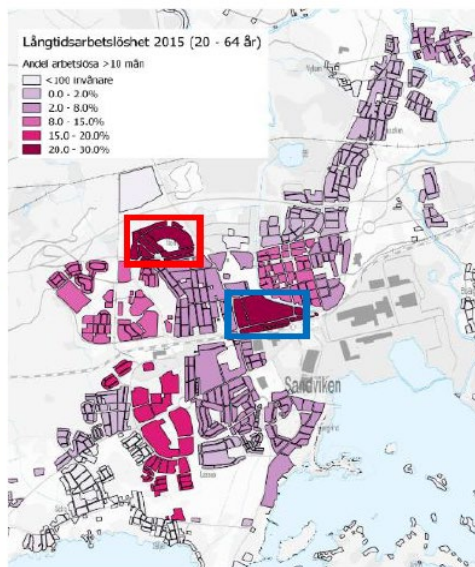
³ Se bilaga 2 Referat

⁴ Se bilaga 2 Referat

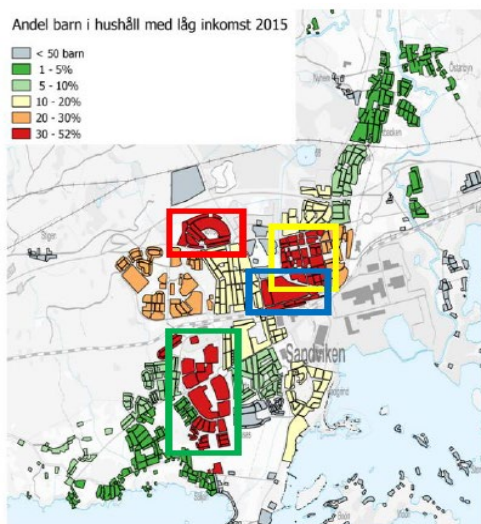
1. Ohälsotal

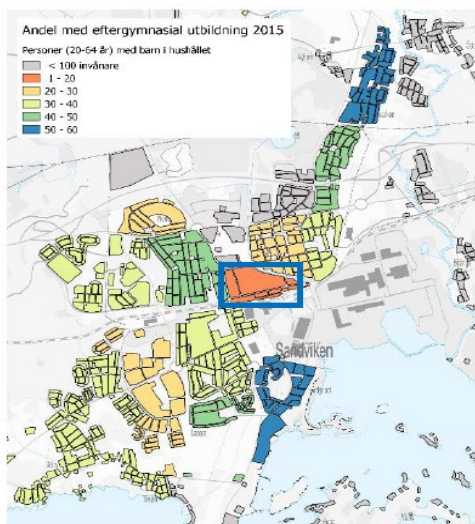
2. Långtidsarbetslöshet

3. Andel barn i hushåll med låg inkomst

4. Andel med eftergymnasial utbildning

5. Sammanfattning över tydligt framträdande områden

Nya Bruket

Högst ohälsotal
Högst andel långtidsarbetslöshet
Högst andel barn i hushåll med låg inkomst
Lägst andel med eftergymnasial utbildning

Norrsätra

Högst ohälsotal
Högst andel långtidsarbetslöshet
Högst andel barn i hushåll med låg inkomst

Björksätra

Högst ohälsotal
Högst andel barn i hushåll med låg inkomst

Centrum

Högst andel barn i hushåll med låg inkomst

De siffror och data som finns i rapporten, illustrerade i kartorna ovan, är från år 2015. Sammantaget gäller dock samma helhetsbild även i nuläget, vilket är att Sandvikens kommun är ett segregerat samhälle.

2.2 Skolans uppdrag

2.2.1 Lagar och styrdokument⁵

Att känna gemenskap och att ingå i ett sammanhang är viktigt för alla. Barn och elever utvecklas genom att lära tillsammans och umgås i en gemenskap. Det är genom andra som vi också får syn på oss själva. Att möta andra barn och elever i lek, lärande och i gemensamma upplevelser ger nya perspektiv och erfarenheter.

Skolsegregationen ingick som ett av tre prioriterade områden hos Skolverket år 2018. Detta redovisas i ett PM från 2018, (Dnr 2018:00332).

Det fastslås i utredningen ”En mer likvärdig skola” (SOU 2020:28), från april 2020, att skolans likvärdighet inte har en positiv utveckling och att familjebakgrundens betydelse är stor och har ökat.

Skollagen (2010:800) säger bland annat att utbildningen också ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I läroplanen, under rubriken ”Förståelse och medmänsklighet” påpekas vikten av medvetenhet om värden för kulturell mångfald och att kunna leva sig in i andras villkor och värderingar.

Kommunallagen (2017:725) 2 kap 3§ lyfter fram likställighetsprincipen, där det anges att kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Inom ramen för skolans arbete ansvarar förvaltningen och nämnd för alla barn och elever.

Den skolkommision som lade fram sitt slutmaterial 2019 skriver att det är viktigt att elever med olika bakgrund möts i skolan och att huvudmannen ska verka aktivt för allsidig social sammansättning av elever. Ambitionen måste vara att alla skolor ska vara bra skolor så att vårdnadshavare eller elever inte ska behöva välja bort en skola för att den uppfattas som mindre bra.

I Sandviken kommuns Vision 2025 står att vi tillsammans skapar vi ett öppet och demokratiskt samhälle. I vårt förändringsarbete ser vi till hela kommunens unika behov och vi stödjer lokal utveckling.

I kommunens styrmodell mot Vision 2025, anges som kommunfullmäktiges övergripande målsättningar för mandatperioden 2019-2022, under perspektivet ”Hållbar samhällsutveckling” att Sandvikens kommun erbjuder en trygg och attraktiv livsmiljö där många vill bo och leva, samt att Sandvikens kommun verkar för en hållbar utveckling.

2.3 Likvärdig utbildning

Likvärdighetsaspekten är en central del av Skollagen. Denna ska genomsyra allt från den nationella styrningen av skolan ned till själva utformningen av undervisningen på klassnivå.

Med likvärdig utbildning avses främst att alla barn och elever har rätt till en likvärdig tillgång till utbildning, samt att utbildningen håller en likvärdig

---

⁵ Se bilaga 2 Referat, för hänvisning till samtliga angivna källor under denna rubrik.

kvalitet. Detta betyder att alla barn och elever skall få samma grundförutsättningar till utbildning. Faktorer som till exempel föräldrarnas ekonomi, utbildningsbakgrund, etnicitet, bostadsort eller bostadsområde får inte vara avgörande eller begränsande för ett barns eller en elevs tillgång till, eller möjlighet till, en fullgod skolgång.

Likvärdighetsbegreppet betyder även att skolan har i uppdrag att se till att alla barn och elever stimuleras att utvecklas så långt som det är möjligt. Därför ska skolan även sträva efter att kompensera för skillnader i förutsättningarna mellan barnen och eleverna.

I denna text innefattar ordet skola alla skolformerna: förskola, fritidshem, grundskola, grundsärskola, träningsskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. I skollagen beskrivs likvärdig skola ur följande tre aspekter:

- **Lika tillgång till utbildning:** Alla ska, oberoende av geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet.
- **Lika kvalitet på utbildningen:** Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.
- **Utbildningen skall vara kompenserande:** I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att väga upp skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Antalet barn och ungdomar i åldrarna 0-19 år i Sandvikens kommun väntas öka mellan åren 2019 och 2030 . Detta gäller alla skolformer och ställer stora krav på att verksamheten anpassas när det gäller personal, lokaler och pedagogiskt innehåll. Utmaningen kommer att bestå i att skapa en struktur där:

1. Alla barn och elever ryms och bemöts på ett likvärdigt sätt.
2. Verksamheterna präglas av en dynamisk och vänlig atmosfär.
3. Barn och elever blir sedda, väl bemötta och bekräftade utifrån sina behov.

2.4 Att lyckas i skolan

I Skolverkets Rapport 467 från 2018, "Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor" belyses betydelsen av familjebakgrund för betygsresultaten åren 2000–2015. Analysen visar att elevernas socioekonomiska bakgrund har fått en större betydelse för elevernas betygsresultat.

2.4.1 Den socioekonomiska bakgrundens betydelse

För elever födda i Sverige, både elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund, har den socioekonomiska bakgrunden fått en ökad betydelse. Av de socioekonomiska bakgrundsfaktorerna är det föräldrarnas utbildningsnivå som har den största betydelsen för betygsresultaten, men denna betydelse har inte ökat över tid. Däremot har föräldrarnas inkomst

blivit allt viktigare, och framstår som den centrala förklaringen till den ökade betydelsen av socioekonomisk bakgrund för betygsresultaten.

2.4.2 Ökad skolsegregation och ökade skillnader i skolresultat

Eleverna har blivit alltmer uppdelade mellan skolor utifrån socioekonomisk bakgrund, det vill säga skillnaderna i skolornas socioekonomiska sammansättning har ökat. Ökningen i socioekonomisk skolsegregation skedde framför allt från andra halvan av 00-talet. Sett över hela tidsperioden har eleverna blivit alltmer uppdelade mellan skolor utifrån om eleverna har någon form av utländsk bakgrund.

Resultatskillnaderna mellan skolor har, enligt Skolverkets rapport "En mer likvärdig skola" (SOU 2020:28), nästan fördubblats under åren 2000–2016. Ökningen är i stort sett kontinuerlig, men ökningstakten är högre från och med slutet av 00-talet. Större skillnader i skolors elevsammansättning, det vill säga en ökad skolsegregation, kan förklara delar, men inte hela den ökade variationen mellan skolor under hela tidsperioden. Skolans socioekonomiska sammansättning har fått en större betydelse för elevers resultat. Elever med likartad socioekonomisk bakgrund får i ökande grad högre betyg om de går i en skola med gynnsam socioekonomisk sammansättning, jämfört med om de gått i en skola med ogynnsam socioekonomisk sammansättning. Det gäller särskilt för elever med ofördelaktig socioekonomisk bakgrund.⁶

Föräldrarnas utbildningsnivå och inkomst samt elevens migrationsbakgrund är särskilt viktiga förklaringar i detta avseende. Vad gäller elevens migrationsbakgrund är ålder vid invandring och vilket land eleven har sin bakgrund i är särskilt viktiga förklaringsfaktorer. Det är dock svårt att separera ursprungslandets betydelse från faktorer som föräldrarnas utbildningsnivå. Det råder bred enighet om att den tilltagande skolsegregationen beror såväl på ökad socioekonomisk segregation som på vårdnadshavarnas skolval.

Alltså har socioekonomisk bakgrund fått ökad betydelse, men då främst för utrikesfödda elever. Skolverket finner också att familjeinkomsten fått större betydelse för skolresultaten och att detta även gäller för elever med svensk bakgrund.

2.5 Analys – nödvändigt att motverka segregationen

Den rådande skolsegregationen i kommunen är inget önskvärt tillstånd då detta tenderar att förstärka sociala motsättningar. Forskning visar att skolor som uppnår en hög grad av integration mellan elever från olika nivåer i samhället uppvisar bättre resultat, låg nivå av motsättningar och hög tolerans. Exempel finns från kommuner som förändrat strukturen på skolan via skolenheternas upptagningsområden. Det har gjorts genom att stänga segregerade skolor för att omfördela elever till andra befintliga skolenheter, eller till nybyggda skolenheter.

Utredningen "Skola 2025" slår fast att något måste göras för att bryta den rådande skolsegregationen i Sandviken. Detta är något även arbetsgrupperna för skolhusplanen anser. Därför föreslås en reformation av skolstrukturen för grundskolan och förskolan i Sandvikens kommun.

---

⁶ Se bilaga 2 Referat

Detta innebär ett stort ansvar för kommunen att, utifrån rådande omständigheter, förändra hur skolan organiseras. Kommunen behöver leva upp till den statliga styrningen, samt de egna målsättningarna. Dessutom behöver hänsyn tas till relevant forskning.

Med de förutsättningar som beskrivits finns goda möjligheter att med politiska beslut förändra rådande strukturer, vilka i nuläget bidrar till polarisering och segregation. Skolan kan inte bära hela ansvaret för att skapa ökad inkludering i Sandvikens kommun, men skolhusplanens förslag kan bidra med nödvändiga förändringar.

2.6 Geografiska skolområden för grundskolan och förskolan – för att åstadkomma inkluderande och likvärdig utbildning

De i skolhusplanen nya tänkta geografiska skolområdena får en mer likvärdig socioekonomisk fördelning än den nuvarande.

Elevsammansättningen får en balans som den nuvarande saknar. De tre tänkta skolområdena (skolbyarna) för grundskolan kallas Nordväst, Nordöst och Södra området.

Områdena Nordväst, Nordöst och Södra området får en geografisk naturlig delning, med järnvägen och Sveavägen som tydliga gränser. Skolornas placeringar i området gör att behovet av transporter i form av skolskjutsar minimeras.

Förslaget på skolbyar ger organisatoriska fördelar som bättre möjligheter till rekrytering, högre kompetens och bättre samarbete. Dessa fördelar måste även balanseras med trygghet för eleverna, samt att alla elever ska kunna känna sig sedda och bekräftade.

2.6.1 Skolbyar för balanserad elevsammansättning

För att påvisa att de föreslagna skolbyarna skulle ge en mer balanserad elevsammansättning för grundskolan i Sandvikens tätort redovisas i tabellbilagan till skolhusplanen en tabell över socioekonomiska faktorer för respektive skolområde. I tabellen framgår faktorerna:

1. Hushåll med barn som erhållit ekonomiskt bistånd
2. Hushåll med barn där någon i hushållet varit långtidsarbetslös
3. Hushåll med barn, med låg inkomst.

I den föreslagna indelningen i skolbyar blir fördelningen av barn från mindre fördelaktig socioekonomisk bakgrund i Sandvikens tätort jämnare.⁷

2.6.2 Förskolebyar

Även förskolorna i Sandvikens tätort skulle kunna samlas i motsvarande större förskoleområden, så kallade ”förskolebyar”. Företrädesvis kan förskolorna finnas i enheter om fyra avdelningar, samlade i förskolebyar. Det skulle i så fall vara fler förskolebyar i Sandvikens tätort än de tre skolbyar som föreslås för grundskolan.

---

⁷ Se bilaga 1 Tabeller och diagram

3 Förskola

3.1 Förskolans utformning

Forskning kring minskade barngrupper, finns att läsa i bland annat Skolverkets rapport 433 ”Barngruppers storlek i förskolan - En kartläggning av aktuell pedagogisk, utvecklingspsykologisk och socialpsykologisk forskning”, från 2016. I rapporten skriver författarna om olika aspekter av hur man mäter kvaliteten på en förskola. De menar att kommunikativa möten mellan vuxna och barn är en viktig kvalitetsaspekt. En av flera faktorer till att de yngre barnen lär och utvecklas är just interaktion och kommunikation mellan vuxna och barn. När det finns tillräckligt med pedagoger för att de ska kunna möta, se och kommunicera med alla barn är verksamheten stödjande för barns utveckling och lärande. När antalet barn i gruppen däremot blir för många för att detta ska vara möjligt och pedagogerna inte kan engagera sig i ett fåtal barn åt gången, går gränsen för att gruppens storlek istället blir begränsande för barnens utveckling och lärande.⁸

För att en barngrupp ska kunna anses ha en lämplig storlek behöver det dessutom vara en god personaltäthet relaterat till antal barn. Om personaltätheten är låg under hela eller delar av dagen behöver det vara färre barn i barngruppen. Ytterligare en faktor som påverkar när en barngrupp kan anses ha en lämplig storlek är barngruppens sammansättning.

Det behövs en diskussion i kunskapsnämnden om förvaltningen ska jobba för att minska barngruppernas storlek vid Sandvikens kommunala förskoleverksamhet till de av Skolverket angivna gruppstorlekarna. Från förvaltningens sida diskuteras gruppstorlekar om 14 barn i småbarnsgrupperna och 18 barn i grupper med större barn.

3.1.1 Tillgänglig lärmiljö på förskolan

Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. Den ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan. Det innebär att utbildningen inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.

Läroplan för förskolan påpekar även vikten av en tillgänglig och stödjande miljö i förskolan. Barnens välbefinnande, trygghet och möjligheter till lärande, lek samt kommunikation understryks.⁹

Tillgänglighet i förskola, skola och på fritidshem handlar om att alla barn och elever ska ges tillgång till och möjlighet att ta del av lärande och gemenskap i hela lärmiljön. Tillgänglighet är ett begrepp som beskriver hur väl en organisation, verksamhet, lokal eller plats fungerar för barn och elever oavsett funktionsförmåga.

Om lärmiljön inte är tillgänglig är det svårt för barnet eller eleven att vara delaktig fullt ut. I en tillgänglig lärmiljö kan varje barn och elev utvecklas så långt som möjligt, utifrån målen för utbildningen. Verksamheter som främjar en tillgänglig lärmiljö identifierar och undanröjer hinder. Det innebär att aktivt åtgärda, utveckla och förbättra lärmiljön så att alla barn och elever kan ta del av lärande och gemenskap. Då ökar också verksamhetens kunskaper

---

⁸ Se bilaga 2 Referat

⁹ Se bilaga 2 Referat

om förutsättningar för lärande kopplat till den pedagogiska, sociala och fysiska miljön.

Skollagen 2 kap 35 § anger att lokaler och utrustning som behövs för att uppfylla syftet med utbildningen ska finnas.¹⁰

Grundläggande förutsättningar för barns och elevers möjligheter att lära och utvecklas är en tillgänglig miljö. Exempel, vilka även kan nyttjas som indikatorer är:

- Rum för lärande
- Ljudmiljö
- Visuellt miljö
- Luftmiljö
- Utemiljö: skolgård och förskolegård.

Arbetet med tillgänglighet är en ständigt pågående process mot en likvärdig utbildning som tar hänsyn till barns och elevers behov och förutsättningar och till deras lika värde. Tillgänglighet kan ingå som en del i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete, det är en del i det pedagogiska utvecklingsarbetet och ett stöd för likabehandlingsarbetet.

3.1.2 Förskolans innemiljö

Förskolans innemiljö ska vara utformad så att den är framkomlig, säker och åldersadekvat. Detsamma gäller verksamhetens utemiljö, det vill säga förskolegården eller skolgården. Utomhusvistelse ska ge möjlighet till lek, utveckling och lärande och det ställer krav på utemiljöns utformning. Utomhusmiljön behöver vara varierad med olika typer av terräng, planerad miljö och naturmiljö samt den ska kunna användas i undervisningssyfte.

3.1.3 Antal avdelningar per förskola

Erfarenhetsmässigt är grupperingar om fyra förskoleavdelningar organisatoriskt fördelaktiga. Antalet i personalen är då tillräckligt stort för att man ska få en dynamisk arbetsmiljö för samplanering, arbetsgemenskap och kollegialt lärande. På mindre enheter där personalen är färre är dessa effekter svåra att uppnå.

Vid nyetableringar ska alltså förskoleenheten ha minst fyra avdelningar. De som i nuläget har färre bör tas bort. Däremot fungerar större bra om man grupperar i fyra avdelningar det vill säga fyra, åtta och tolv.

3.1.4 Större enheter på förskolan

Större enheter inom förskolan erbjuder nytexaminerade förskollärare, samt barnskötare, möjlighet att ingå i arbetslag, där det finns kollegor med lång erfarenhet och därmed ökade förutsättningar för kollegialt utbyte. Detta är något som kan underlätta vid rekrytering av nya förskollärare och barnskötare, vilket är av central betydelse i framtiden, där digitalisering blir allt viktigare.

Legitimerade förskollärare bidrar i sin tur till att skapa en likvärdig förskola. Större förskolor har också möjligheter att uppväga skillnader i barnens olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Dessutom finns bättre

---

¹⁰ Se bilaga 2 Referat

möjligheter att ge stöd och stimulans för att barnen ska utvecklas så långt som möjligt.

3.2 Förskolan – behov och förslag

3.2.1 Nordvästra området - underlag

Enligt aktuell statistik år 2020 finns ca 424 barn i åldrarna 1-5 år i Nordvästra skolområdet. Antalet barn bedöms enligt befolkningsprognosen inte förändras i området fram till år 2030. Behovet av antal förskoleplatser bedöms uppgå till ca 380.

Inom området finns idag fem förskolor, med totalt 16 avdelningar och 281 inskrivna barn per 4 juni 2020. Antalet barn inom det nordvästra området överstiger alltså antalet tillgängliga platser, vilket innebär att förskolor i andra områden i nuläget erbjuder plats för dessa barn.

Förslaget skolområde innebär en utökning med åtta avdelningar enligt nedanstående tabell. Notera att förslaget förutsätter att Vallhovsskolan är tillgänglig för att byggas om till förskola med sammanlagt 12 avdelningar. I det fall Vallhovsskolan ändå ska fortsätta vara grundskola finns alternativet att Tallbacksgården byggs ut till motsvarande storlek.

3.2.2 Förslag Nordvästra området

Totalt kommer det enligt befolkningsprognosen att finnas ca 420 barn i området 2030.

Förskola	Antal avdelningar	Antal barn
Vallhovsskolan/ Tallbacksgården	12	192
Fäbogården	4	64
Smultronbacken	4	64
Solgården	4	64
Totalt	24	384

3.2.3 Nordöstra området – underlag

Idag finns enligt nuvarande statistik ca 590 barn åldrarna 1-5 år i nordöstra förskoleområdet. År 2030 kommer det enligt befolkningsprognosen finnas ca 680 barn i motsvarande ålder. Behovet av antalet förskoleplatser bedöms uppgå till 630.

I området finns idag sju kommunala förskolor, med totalt 30 avdelningar, samt en fristående förskola med två avdelningar och ca 30 barn. Förslaget innebär en utökning med sex avdelningar på kommunala förskolor, under förutsättning att den fristående förskolan med två avdelningar finns kvar. Detta redovisas i nedanstående tabell.

Notera att förslaget förutsätter att Västanbyskolan är tillgänglig för att byggas om till förskola med sammanlagt sex avdelningar. I det fall Västanbyskolan ändå ska fortsätta att vara en grundskola, måste en alternativ lösning skapas, eftersom befintliga förskolor inte bedöms ha möjlighet att utöka sin kapacitet. Detta måste i så fall utredas vidare, eftersom det är svårt

att finna en annan lämplig plats för en ny förskola i närområdet. Värt att påpeka är att fastigheten Västanbyskolan, om den byggs om till förskola med sex avdelningar, har troligen ytterligare kapacitet om behov uppstår av flera platser efter år 2030.

3.2.4 Förslag Nordöstra området

Totalt kommer det enligt befolkningsprognosen att finnas ca 680 barn i området 2030.

Förskola	Antal avdelningar	Antal barn
Takläggaren	4	64
Flygande Draken	7	112
Kyrkåsen	5	80
Ny förskola centrum nybyggnad	8	128
Pinnhagen	4	64
Västanbys förskola (nuvarande)	4	64
Västanbys skola (ombyggd)	6	96
Kooperativet Trollstugan	2	30
Totalt	40	638

3.2.5 Södra området – underlag

Nuvarande statistik anger att det finns ca 570 barn 1-5 års ålder i det södra förskoleområdet. År 2030 kommer det enligt befolkningsprognosen att finnas ca 560 barn i motsvarande ålder. Behovet av antas platser bedöms då uppgå till ca 520.

I området finns idag sju förskolor med totalt 34 avdelningar. Förslaget innebär en utökning med en avdelning, vilket visas i nedanstående tabell.

Notera i förslaget att förskolan Sätralinjens moduler ersätts med en permanent förskola, förslagsvis väster om nuvarande läge med tanke på de planer som finns gällande exploatering för bostadsändamål. Ett alternativ till en sådan nybyggnation är att bygga ut Nävergården med fyra avdelningar till sammanlagt åtta avdelningar. Det skulle i så fall minska nybyggnadsbehovet till fyra avdelningar, där det även från början går att förbereda för eventuellt framtida behov av expansion.

En nybyggnation vid Björkparkens förskola, som utökas till åtta avdelningar, skapar också möjligheter till förskoleplatser för barn från bostadsområdet Nya Bruket. Dessa beräknas förvisso tillhöra ett annat upptagningsområde, men de är geografiskt nära Björkparkens förskola.

3.2.6 Förslag Södra området.

Totalt kommer enligt befolkningsprognosen att finnas ca 560 barn i området 2030.

Förskola	Antal avdelningar	Antal barn
Nävergården	4	64
Sätralinjen nybyggnad	8	128
Smassen	9	144
Blåsippan	4	64
Björkparken nybyggnad	8	128
Dag och natt	2	40
Totalt	35	568

3.2.7 Utanför Sandvikens tätort – underlag

Enligt statistik för 2020 finns ca 600 barn i åldersgruppen 1-5 år utanför Sandvikens tätort. År 2030 kommer det enligt befolkningsprognosen finnas ca 500 barn i motsvarande ålder. Behovet av antal platser bedöms år 2030 uppgå till ca 490.

Utanför Sandvikens tätort finns i nuläget sju kommunala förskolor, med totalt 29 avdelningar. Utöver kommunala förskolor finns en privat förskola i Årsunda med 53 barn samt en privat i Högbo med 25 barn. Förslaget för områdena utanför Sandvikens tätort innebär ingen utökning av det totala antalet förskolor eller avdelningar. Detta till del på att befolkningsprognosen visar på ett minskande antal barn. Det beror även på att en omflyttning kan göras mellan förskolor, där nuvarande verksamhet inom förskolan i Gästrike-Hammarby integreras med i första hand förskolan Bullerbyn i Storvik.

3.2.8 Förslag för områden utanför Sandvikens tätort.

Totalt kommer enligt befolkningsprognosen att finnas ca 500 barn i området år 2030.

Förskola	Antal avdelningar	Antal barn
Österfärnebo	2	32
Årsunda	3	48
Trollgården Årsunda (kooperativ)	2	30
Bullerbyn Storvik	7	122
Kungsgården	4	64
Åshammar	3	48
Gullheden Järbo	7	122
Högbo (kooperativ)	1	25
Totalt	29	491

Sammanställning av plan för genomförande och ekonomisk plan av förslagen rörande förskolan finns i bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan.¹¹

4 Grundskola och grundsärskola

4.1 Grundskolans utformning

I föreslagen skolhusplan är ambitionen att skapa inkludering mellan mer utsatta områden och områden med bättre socioekonomiska förutsättningar. Skolan kan få rollen som en utjämnande faktor, där möjligheter skapas för samtliga barn och elever att komma till sin rätt och nå sin fulla potential.

Det är rimligt att skapa skolområden utifrån de områden vilka pekas ut som utsatta, eftersom det redan finns en stor högstadieskola vid respektive område. Det vore positivt att göra om dessa skolor till attraktiva samlings- och samarbetsplatser för barn och elever från hela Sandvikens kommun. I skolhusplanen benämns dessa skolområden som ”skolbyar”.

I Skolverkets PM om skolsegregation, ”Kartläggning av huvudmäns arbete med att motverka skolsegregation ” (dnr 2018:00332) från 2018-06-05, konstateras att det är en framgångsfaktor att medvetet blanda elever med olika bakgrund.¹²

4.2 Grundsärskolan

Grundsärskolan är ett alternativ till grundskolan avsett för elever som, på grund av intellektuell funktionsnedsättning, inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav. Utbildningen ska ge en god grund anpassad efter varje elevs förutsättningar. Utbildningen ska, förutom att ge kunskaper för att exempelvis kunna fortsätta att utbilda sig, även bidra till värdegrund och personlig utveckling. Dessutom fyller grundsärskolan en viktig funktion för social gemenskap och förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhället.

Grundsärskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, alternativt en kombination av dessa. Utbildningen kan också omfatta ämnen enligt grundskolans kursplaner.

4.3 Träningsskola

Inom grundsärskolan finns en särskild inriktning kallad träningsskola. Träningsskolan är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela, eller delar av, utbildningen i ämnen. Istället för enskilda ämnen omfattar träningsskolan fem ämnesområden: estetisk verksamhet, kommunikation, motorik, vardagsaktiviteter och verklighetsuppfattning.

4.3.1 Samförläggning av grundsärskola och träningsskola vid ordinarie grundskola

Samarbetet mellan grundsärskolan och träningsskolan är viktigt, särskilt i de lägre åldrarna. Dessutom ger det även möjlighet till ett integrerat arbete

---

¹¹ Se bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan

¹² Se bilaga 2 Referat

tillsammans med grundskolan. I och med detta förslag möjliggörs inkludering och likvärdighet i utbildningen.

Förslagsvis placeras grundsär- och träningskolan i anslutning till Norrsätraskolan. Det är vad arbetsgruppen för skolhusplanen, i samråd med verksamheten, kommit fram till är det bästa alternativet för denna skolform. Det innebär att pedagoger och elever är samlade på samma skola, vilket ger närhet och möjlighet till samarbete. Grundsärskolan och träningskolan behöver hållas samman och nära samarbete med övriga grundskolan behöver finnas, vilket talar för placeringen av dessa skolformer vid Norrsätraskolan.

4.3.2 Grundskolors storlek och utbildningsresultat

Det har förts diskussioner i kommunen kring vad definitionen av en stor skola är, vilka oftast landar i slutsatsen att det beror på hur skolan är utformad och organiserad. En skola kan exempelvis delas in i mindre enheter, utan att elever blandas åldersmässigt. Eleverna på varje enhet har då egna avdelade områden, vilket gör att upplevelsen av att vara på en stor skola kan undvikas.

Hänvisning till forskning kring stora och mindre skolor är svår att göra, eftersom denna inte är entydig. Statistik som visar för- och nackdelar finns för samtliga storlekar på skolor. Kortfattat visar resultaten att storleken på skolan inte spelar någon roll för elevernas skolresultat, annat än på meritvärdet i årskurs 9. Då kan ett visst samband till högre resultat kopplas till stora skolor.

De viktigaste faktorerna för utbildningens kvalitet är sammansättningen av kompetenta lärare, funktionella utbildningslokaler med hög grad av tillgänglighet, samt miljöer som möjliggör meningsfull rekreation. Det är inte skolans storlek som är den avgörande faktorn för utbildningens kvalitet, utan ovanstående faktorer tillsammans med tydliga mål, samsyn kring uppdraget och stabilitet.

4.3.3 Varför större skolenheter rekommenderas, utifrån flera aspekter

Stöd för likvärdig utbildning och tillgång till kompetens

Förslaget på skolbyar för grundskolan gör det möjligt att underlätta rekrytering av personal. På större skolenheter skapas goda förutsättningar för kollegialt utbyte, eftersom nyutexaminerade får möjlighet att ingå i arbetslag med erfarna lärare.

Legitimerade lärare i sin tur bidrar till att skapa en likvärdig skola. En större skola skapar också bättre möjligheter att uppväga skillnader i elevernas olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Dessutom kan bättre stöd och stimulans erbjudas eleverna, för att de ska utvecklas så långt som möjligt.

Den övergripande styrningen och ledningen av skolan kan även bli mer översiktlig, tack vara ett lättare går att skapa en tydlig röd tråd mellan de olika stadierna inom en och samma skola.

Sociala aspekter inklusive motverkande av segregation

Färre antal skolenheter underlättar arbetet med att komma tillrätta med den rådande segregationen inom skolan. Utifrån det som framkommer i tidigare kapitel rörande elevernas bakgrund och skolresultat är det av stor vikt att åstadkomma en heterogen, blandad, elevsammansättning på skolorna. Att

samla elever i tre större områden (skolbyar) leder till mer blandade elevgrupper.

De elever som har behov av olika former av stöd kommer bli mindre ensamma, eftersom det sannolikt finns flera andra med liknande behov. Rekrytering av personal till elevhälsan kan också underlättas när det finns större enheter, av samma anledningar som när det gäller rekrytering av lärare (bland annat tillgång till arbetslag och kollegialt utbyte). En sammanhållen elevhälsa bidrar även till ökad likvärdighet och bättre förutsättningar för eleverna att nå målen.

Det är rimligt att anta att det kan vara lättare att skapa förutsättningar för motivation och framtidstro i ett större sammanhang. Anledningar till det är bland annat tillgången till ett större utbud för såväl undervisning som rekreation. Lika viktigt är att det kommer finnas ett större antal elever att skapa relationer med och tillhörhet till, vilket bidrar till trygghet, motivation och studiero.

Effektiv användning av resurser

En annan fördel är att lokalerna kan nyttjas mer rationellt och kostnadseffektivt. Samordning och effektiv fördelning av lärarresurser underlättas, samt att specialsalar med kostsam utrustning som exempelvis slöjd, musik och hemkunskap kan få hög nyttjandegrad. Detta leder till att kvalitetsnivån på utrustningen kan hållas högre än när det finns många mindre skolenheter.

Kostnaden för en klass med ett fåtal elever är lika hög som en med många elever. Genomsnittskostnaden per elev är högre på skolenheter med små klasser, vilket innebär att mindre skolenheter inte är lika kostnadseffektiva som större. De mindre skolenheterna skapar därmed en merkostnad som behöver bäras av kunskapsnämndens totala budget. Konsekvensen är att denna merkostnad leder till att andra skolenheter får sämre tillgång till nödvändiga resurser, endast för att täcka de små skolenheternas högre genomsnittskostnader per elev.

Ett önskemål från skolverksamheten är även att det för varje årskurs finns två parallella klasser, vilket inte är möjligt vid små skolenheter.

Ändamålsenliga och trivsamma skolmiljöer

Det kommer att ställas höga krav på byggnader och mark runt skolbyarna. Dagens pedagogiska standard och behov ser annorlunda ut än de som var gällande vid tiden då många av Sandvikens skolor byggdes. I skolbyarna kommer det enligt förslagen skolhusplan behöva produceras kompletterande lokaler. Renovering av redan befintliga lokaler kommer också behöva göras. För att säkerställa ändamålsenlig, trygg och trivsam skolmiljö behöver planer och ritningar tas fram med stor noggrannhet. God utemiljö och närhet till natur är viktigt, vilket gäller särskilt för exempelvis förskolans pedagogik. Det finns farhågor om att större skolor kan upplevas opersonliga, men detta går att motverka genom att planera och bygga på ett klokt sätt.

Säkerhet är en viktig aspekt gällande skolbyggnader. Ett aktivt förhållningssätt och att skapa medvetande kring de risker som finns med att samla många människor i ett område kommer behövas. Säkerhetsfrågorna måste finnas med redan i början av när nyproduktion av skollokaler ska planeras.

En nödvändig förutsättning för att allt ska fungera är även att övrig infrastruktur är välfungerande och att trafiksituationen kan lösas smidigt kring skolbyarna.

4.3.4 Stadieuppdelade skolor inom skolbyar

Här listas, i punktform, de för- och nackdelar med stadieuppdelade skolor inom föreslagna skolbyar som identifierats i arbetet med framtagandet av skolhusplanen:

Fördelar:

- Integration underlättas – när samtliga elever, oavsett upptagningsområde, samlas i likvärdiga skolbyar skapas träffpunkt där integration blir naturligt. (Integration är när olika delar ges möjlighet att ingå i en helhet, medan inkludering är när helheten anpassar sig efter delarna.)
- Inkludering möjliggörs – inkludering inom skolan att barn och elever får en utbildning som är anpassad efter deras förutsättningar, samt att de får sina behov tillgodosedda. Det betyder också att barn och elever får möjlighet att vara delaktiga i en gemenskap samt får tillgång till pedagogiska strategier och stödstrukturer, som exempelvis alternativa läroverktyg eller andra anpassningar.
- Kompetensförsörjning underlättas – samtliga skolformer står inför liknande problem kring andelen brist på behöriga pedagoger och personaltäthet. Med färre skolenheter kan kompetens användas mer effektivt, särskilt gällande svårrekryterade ämneslärare som då kan få ett större elevunderlag för sin undervisning. Det råder svårigheter att rekrytera och hård konkurrens om kompetent personal, vilket gör det viktigt för kommunen att vara en medveten arbetsgivare, med attraktiva skolor och en tydlig skolstruktur.
- Röd tråd i utbildningen – samarbete och sammanhållen planering över stadiegränserna möjliggörs. Det blir möjligt att göra överlämningar av högre kvalitet och över längre tidsperioder.
- Ekonomiska fördelar – färre och större skolenheter ger samordningsvinster där klassers storlek kan bestämmas utifrån de pedagogiska förutsättningarna.
- Pedagogiska vinster – det finns möjligheter att anpassa arbetsformer och organisation utifrån gruppdynamik. För enskilda elever kan antalet klasskamrater att interagera även ha en stor betydelse, särskilt för de som saknar eller har få vänner.
- Högre utrustningsnivå på specialsalar – vid färre antal skolenheter behövs inte så många specialsalar. Det innebär att de som finns kan ges en högre nivå på utrustningen. Detta skapar möjligheter för högre kvalitet på undervisningen för eleverna, samt en mer attraktiv arbetsmiljö.

Nackdelar:

- Längre skolväg – några grupper av elever får längre resväg till skolan.
- Stora investeringar – ger initialt höga utgifter för kommunen.

4.4 Grundskolan och grundsärskola – behov och förslag

För grundskolan föreslås tre skolbyar med årskurserna F-9 i Sandvikens tätort. Dessa områden ska vardera ha plats för omkring 1 200 – 1 400 elever:

- Norrsätra – Nordvästra området
- Murgården – Nordöstra området
- Björksätra – Södra området

Utanför Sandvikens tätort föreslås följande skolor:

- Österfärnebo F-6
- Årsunda F-6
- Storvik F-9
- Kungsgården F-3
- Järbo F-6

De föreslagna skolbyarna: Björksätraskolan, Murgårdsskolan och Norrsätraskolan i Sandvikens tätort innefattar vardera en F-9-skola.

4.4.1 Nordvästra området – underlag

Huvudförslag: Norrsätra skolby, 1224 elever:

- F-3, ca 373 elever
- 4-6, ca 282 elever
- 7-9, ca 569 elever
- Särskola F-9, ca 60 elever
- Träningskolan, ca 20 elever

Fastigheten Norrsätraskolan, inklusive närområdet norr och väster om skolfastigheten, bedöms utrymmesmässigt uppfylla behovet. Den bedöms även medge nybyggnad av en eller flera idrottshallar. Det är viktigt att i sammanhanget skapa de ändamålsenliga och trivsamma miljöer som beskrivits.

Förslaget medger en sammanhållen särskola inklusive träningskolan, vilket är något verksamheten ser som en stor fördel.

Tabell: förslag för Nordvästra området med antal elever och uppskattade investeringskostnader

Skola	Antal elever	Beskrivning
Huvudförslag		

Norrsätraskolan F-9	1224	Inkl. sporthall ca 40x40 meter, särskola, träningskola
---------------------	------	--

4.4.2 Nordöstra området – underlag

Huvudförslag Murgårdens skolby 1405 elever:

- F-3, ca 542 elever
- 4-6, ca 422 elever
- 7-9, ca 441 elever

Den befintliga fastigheten för Murgårdsskolan kompletteras med fastigheten ”Paviljongtomten” norr om den befintliga skolan. Därmed kommer det finnas ett skolområde på totalt ca 44 000 kvadratmeter. Efter minskning med nya och befintliga byggnaders byggnadsarea, uppnås inte översiktsplanens rekommendationer om 30 kvadratmeter per elev. Dock bör en viss effekt av sammanslagningen föreligga eftersom inte alla elever nyttjar fastighetens friytor samtidigt.

Med god planering bör de pedagogiska ytorna ändå kunna nyttjas effektivt, samt om förskjuten lunchrast och liknande tillämpas, skulle det innebära att behovet ändå bedöms uppgå till aktuell friyta om ca 32 000 kvadratmeter. Den närliggande stadsparken kan också vara en tillgång, främst för de äldre årskurserna.

På samma sätt som tidigare beskrivits, kan tre områden skapas på den sammanlagda fastigheten. Ett område för varje stadie så att grundtanken med skolbyar infrias.

Tabell: förslag för Nordöstra området med antal elever och uppskattade investeringskostnader

Skola	Antal elever	Beskrivning
Huvudförslag		
Murgårdsskolan F-9	1405	Inkl. sporthall 20x40 meter

4.4.3 Södra området – underlag

Huvudförslag Björksätra skolby, totalt ca 1296 elever.

- F-3, ca 464 elever
- 4-6, ca 365 elever
- 7-9, ca 467 elever

Precis som för övriga två skolområden i Sandvikens tätort skapas en skolby även i södra skolområdet. Befintliga två enheter på Björksätraskolan kan, efter komplettering, utgöra var sin del utan ytterligare åtgärder.

Nybyggnation för årskurserna F-3 i anslutning till Björksätraskolan kommer behövas, förslagsvis när Sätralinjens förskola avvecklats, samt att

kompletteringar behöver ske för årskurserna 4-6. En komplettering kan lämpligen placeras söder om Sättravägen, efter att Sättralinjens förskola avvecklats. Den placeringen erbjuder tillräcklig närhet till övriga för att nå en önskad effektivisering, ökat resursutnyttjande och goda samverkansmöjligheter.

Dessutom behövs komplettering av högstadieskolan för årskurserna 7-9, där elever från Österfärnebo och Årsunda skolor erbjuds plats.

Nuvarande låg- och mellanstadieskola anpassas till en enhet för årskurserna F-3 och den befintliga högstadieskolan till enhet för årskurserna 4-6. Vilken typ av stadienhet som ger det bästa utfallet vid investering av nybyggnation behöver utredas vidare i förprojekteringen.

Tabell: förslag för Södra området med antal elever och uppskattade investeringskostnader

Skola	Antal elever	Beskrivning
Huvudförslag		
Björksättraskolan F-9	1296	

4.4.4 Områden utanför Sandvikens tätort - underlag

Enligt befolkningsprognosen kommer det år 2030 finnas ca 851 elever i årskurserna F-6, samt 382 elever i årskurserna 7-9 i kommunen utanför Sandvikens tätort. Utanför Sandvikens tätort finns mindre skolor vilka tidigare varit föremål för diskussioner inom kommunen. Kostnaden per elev för dessa skolor är ca 20-50 000 kr högre per år jämfört med kostnaden per elev i skolorna i Sandvikens tätort. Dessutom finns svårigheter med att anställa behöriga pedagoger i alla ämnen till dessa skolor. Ett annat problem i sammanhanget är att, alla för utbildningen, nödvändiga funktioner saknas på flera av dessa befintliga skolenheter. Därför behöver eleverna på dessa skolor transporteras till andra skolor för att få tillgång till dessa funktioner.

Huvudförslag för områden utanför Sandvikens tätort

- Österfärnebo F-6, ca 61 elever
- Årsunda F-6, ca 148 elever
- Kungsgården F-3 ca 100 elever. När utrymme kan erbjudas på Norrsättraskolan, alternativt Hedängsskolan övervägs nedläggning av Kungsgårdsskolan.
- Hedängsskolan i Storvik F-6, 347 elever, samt 7-9 ca 200 elever.
- Gullhedsskolan Järbo F-6, ca 195 elever

Ovanstående förslag uppnår inte skolverksamhetens önskemål om minst två parallella klasser för varje årskurs vid skolenheter. De avstånd som gäller inom kommunen motiverar dock inte ytterligare sammanslagningar utöver de som noteras ovan.

Sammanställning av plan för genomförande samt ekonomisk plan av förslagen gällande grundskolan inklusive grundsärskolan, finns i bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan.¹³

5 Gymnasieskola och gymnasiesärskola

Befolkningsprognosen pekar på en ökning av antalet elever inom gymnasieskolan, vilket kommunen behöver hantera. För att möta det ökade antalet elever måste antalet utbildningsplatser utökas, vilket ställer kommunen inför ett vägval vilket beskrivs närmare i detta kapitel.

5.1.1 Historisk bakgrund kring elevunderlaget i gymnasieskolan

I Sandviken har det tidigare funnits två större kommunala gymnasier. Det ena var Bessemerskolan, vilken var mer orienterad mot naturvetenskap, teknik och yrkesinriktade program. Dessutom fanns Hammargymnasiet, med ett fokus på andra teoretiska program.

Gymnasiets elevunderlag minskade historiskt under ett flertal år. När elevunderlaget minskade togs beslut om att samordna hela gymnasieutbudet till en sammanhållen kommunal gymnasieskola. Till läsåret 2009/2010 samordnades kommunens gymnasium och all dess verksamhet till Bessemerskolan.

Några år efter nedgången i elevunderlaget och sammanslagningen påbörjades en trend med ökat elevunderlag. Sandvikens kommun har en ökande befolkning i gymnasieåldrarna. Bland annat skedde en ökad tillströmning av utlandsfödda i gymnasieålder främst under hösten 2015. En annan bidragande faktor till ett ökat tryck på gymnasieskolan i Sandviken är att gymnasieskolan i Hofors lades ner successivt under åren 2014–2016. Detta har medfört att elever från Hofors kommun primärt sökt sig till gymnasiet i Sandviken. Det finns ett avtal mellan Sandvikens och Hofors kommuner om samverkan när det gäller gymnasieutbildning. Totalt rör det sig om ca 80 elever från Hofors kommun.

Den långsiktiga avvecklingen av lokaler som genomfördes har ersatts av ett behov av att utveckla och expandera.¹⁴

5.1.2 Vägval för ökat elevunderlag till gymnasiet

I det fall ökningen i elevunderlaget fortsätter enligt befolkningsprognosen kommer gymnasieskolan i Sandviken inte kunna ta emot alla elever. Detta beror på att kapaciteten i lokalerna inte kommer räcka till i nuvarande utformning.

Kommunen som gymnasial utbildningsanordnare kommer då att ställas inför en valsituation med två alternativ:

1. Neka behöriga elever en utbildningsplats, vilket hänvisar dem till andra kommuners utbildningar eller till privata alternativ.
2. Bygga ut den kommunala gymnasieverksamheten i Sandviken, både till lokalyta och till antalet utbildningsplatser.

¹³ Se bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan

¹⁴ Se bilaga 1 Tabeller och diagram

5.1.3 Elever och valfrihet

I Sandviken finns en stark tradition av att välja yrkesinriktade program. Andelen elever som väljer dessa program är väsentligt högre än riksgenomsnittet.¹⁵

Söktrycket på de olika utbildningsalternativen har under de senaste åren ökat och flera program är redan vid förstahandsansökningarna mer än fulltecknade. Konsekvensen av detta är att det blir svårare att komma in på önskad utbildning. Detta gäller även elever som är behöriga till gymnasiet, men som på grund av att de saknar meritpoäng inte kan erbjudas plats på önskade utbildningar. Mönstret att söka till de yrkesinriktade programmen förstärks vid det gymnasieval som görs.

Gymnasievalet bland ungdomar är även trendkänsligt. De senaste indikatorerna för hur sökmönstret ser ut för kommande läsår indikerar ett stort söktryck på de yrkesinriktade programmen. På grund av platsbrist på Bessemerskolan, främst vid stora årskullar, har elever från Sandvikens kommun även behövt söka till friskolor och då främst i Gävle.

I den utveckling som gymnasiet har att hantera finns ett vägval att göra. Om den framtida utvecklingen ska följa nuvarande ansökningsmönster behöver de yrkesinriktade programmen expanderas. Alternativet till detta är att söka en utveckling där fler elever inspireras att söka och bereds plats till de högskoleförberedande programmen.

Vägval för framtiden kan ske i några olika steg:

3. Expansion av utbildningsmöjligheter med utbyggnad för fler elever, med två alternativ:
  - a) Inriktning mot de yrkesinriktade programmen.
  - b) Inriktning mot en utveckling för att främja de högskoleförberedande programmen.
4. Inte expandera, utan hänvisa elever till att söka utbildningsplatser hos andra utbildningsanordnare.

5.1.4 Gymnasieskolans lokaler - Bessemerskolan

Bessemerskolan har sin verksamhet samlad till två större skolbyggnader i anslutning till varandra. Till detta finns det utbildningslokaler i andra byggnader i direkt anslutning till skolområdet.

5.2 Gymnasiesärskolan – En del av gymnasiet

Gymnasiesärskolan är lokaliserad och till viss del integrerad med Bessemerskolans gymnasieutbildningar. Utbildningen är fyraårig, frivillig och vänder sig till ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. Plats i särskolan ges efter att medicinsk, pedagogisk, psykologisk och skolsocial bedömning genomförts. I Sandvikens kommun finns för närvarande tre nationella program och det individuella programmet för de elever som behöver en anpassad utbildning utifrån de egna förutsättningarna.

---

¹⁵ Se bilaga 1 Tabeller och diagram

Att gymnasiesärskolan utgör en del av gymnasiet är en viktig faktor för inkludering utifrån den värdegrund skolans verksamhet utgår från.

5.3 Gymnasieskolan och gymnasiesärskola – behov och förslag

5.3.1 Antaganden för behov av investeringar

För att göra en samlad bedömning av investeringsbehovet för lokaler behöver några antaganden göras:

1. Befolkningsprognosen och analysen av elevutvecklingen håller över prognosperioden.
2. Kommunen beslutar om att antal och utbud av utbildningsplatser till gymnasiet ska påverkas av och utgå från elevernas ansökningsmönster (vilket innebär expansion av yrkesinriktade program).

5.3.2 Konsekvenser av förväntad elevutveckling

Dialog har förts med skolledningen på Bessemerskolan rörande hanteringen av den förväntade ökningen av elever fram till år 2030. Bedömningen är att en utökning motsvarande 50 elever kan hanteras inom befintliga lokaler genom ett antal åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är att optimera användningen av befintliga lokaler, skapa fler parallellklasser, samt utökad lärlingsutbildning, med mera.

Trots möjlighet till viss samordning bedöms ett utökat antal elever kräva ytterligare 1 000 – 1 500 kvadratmeter lokalyta.

5.3.3 Om- och tillbyggnad skolkök och matsal

Redan nu finns ett prioriterat behov av att renovera och utöka skolmatsalen, eftersom antalet elever i dagsläget är maximalt för vad skolkökets skick och logistik kan klara av. Trots skollunch utsträckt i tid och en tydlig reglering om vilka tider respektive klasser ska hålla för sin skollunch är matsalen otillräcklig. Även skolköket, med allt från kylar till tillagning och diskhantering, behöver utökas och få en förbättrad arbetsmiljö.

Förslag finns om att bygga ut skolköket mot matsalsdelen. Matsalsdelen byggs ut söderut om det bedöms vara möjligt. Cafeteriadelen förändras och utöver utbyggnad kan den ytan användas till matsal. Lokalen formas så att skolkök, matsal och cafeteria samordnas. Totalyta för kök, matsal och cafeteria är i dagsläget ca 750 kvadratmeter, men behöver utökas till totalt minst 1200 kvadratmeter.

5.3.4 Investeringar i lokaler - för att möta elevernas val

Här presenteras det lokalmässiga investeringsbehovet per program, med utgångspunkten att anpassningar sker efter det ansökningsmönster som finns:

Industritekniska programmet

Det är redan i nuläget trångt i verkstadslokalen. Det innebär att svetsbås, skärmaskiner, svarvar och liknande samsas på en yta som redan nu är för trång befintligt antal elever och den undervisning som bedrivs där. Det har tagits fram skisser för lokaler där möjligheter finns att expandera verkstadslokalen i direkt anslutning till den befintliga.

Tillbyggnad av en lokal anpassad för industriverksamhet, innehållande bland annat golv, lyftar, travers med mera behövs. Lokalen ska användas dels som

materialförråd, men även vara utformad så att en del av befintliga verktyg för skärande bearbetning, exempelvis gradsaxen, kan placeras där. För närvarande orsakar gradsaxen vibrationer i hela verkstaden när den används. Behovet som diskuterats rör sig om mellan 180 – 220 kvadratmeter, för att möjliggöra en utveckling av programmet.

Genom att bygga till en förrådsbyggnad i vinkel på nuvarande verkstad kan förflyttningsutrustningen även bytas till traverser. Detta skulle, förutom att ge säkrare arbetsmiljö, även bidra till möjligheter för eleverna att träna på användning av dessa, vilket ingår i deras utbildning.

Ett möjligt alternativ är att ta en större del av befintlig byggnad i anspråk som verkstadsdel, för att kunna skapa nya teorisalrar i anslutning till den befintliga byggnaden. I den nya tillbyggnaden behöver även arbetsplatser för lärare ordnas. Ett förråd skulle också behöva byggas, men då med en enklare utformning.

Bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet är nu uppdelat på två olika verksamhetslokaler, med långa avstånd mellan dessa. En mindre bygghall finns i anslutning till skolans huvudbyggnad.

Samordning av verksamheten på ett ställe önskas vid ”bygggården” på Förrådsgatan 14. Behov finns av en ny bygghall, två klassrum samt gemensamhetsytor med uppehållsrum och elevskåp. Total utbyggnad bedöms vara ca 500 – 600 kvadratmeter, varav bygghall 200 – 300 kvadratmeter. Bygggården har i nuläget en yta på 340 kvadratmeter. En flytt av programmet från huvudbyggnaden skulle möjliggöra utrymme för fler elever, samt frigöra ytor för el- och energiprogrammet i huvudbyggnaden.

En lösning som diskuterats är en gemensam utbyggnad vid fordonsprogrammet på Verkstadsgatan 4 för fordonsprogrammet. Den skulle kunna innehålla ny verkstad och lektionsalrar till fordon, samt utbyggnad för hela byggprogrammet med bygghallar, klassrum och gemensamhetsutrymmen. Detta är dock en lösning som verksamheten inte önskar, vilket får konsekvenser för båda programmen som då skulle få minskade möjligheter att utvecklas. Det innebär för fordonsverksamheten även sämre möjligheter till övningsmoment, för bland annat tungförrarutbildningen. Troligtvis krävs även ändring av detaljplanen eftersom marken i nuläget är industrimark.

Tanken är att lokalerna på Industrivägen 7 istället kan nyttjas av el- och energiprogrammet.

El- och energiprogrammet

El- och energiprogrammet har behov av större lokaler för de praktiska delarna av utbildningen. En utökning om ca 200 kvadratmeter, i anslutning till befintliga lokaler i huvudbyggnaden, behövs för möjligheten att ta in fler elever, samt eventuellt kunna erbjuda fler inriktningar inom programmet.

Förslaget är sammankopplat med att bygg- och anläggningsprogrammet flyttas ut från huvudbyggnaden till nya lokaler, så att lokalyta frigörs för el- och energiprogrammet.

Fordon- och transportprogrammet

Till fordon- och transportprogrammet finns väsentligt många fler sökande än det finns tillgängliga utbildningsplatser. För att möjliggöra en önskad utökning behövs fler lokaler. Två ytterligare teorisalar är av högsta prioritet. Det behövs även en grundläggande verkstad av samma storlek som den redan befintliga, främst för utbildningen till årskurs 1. Befintliga lokaler omfattar i nuläget 2 240 kvadratmeter.

Det finns också ett behov av att utveckla verksamheten med en profil mot anläggning. Det finns markområden tillgängliga för praktiska moment, men fler teorisalar och gemenskapsytor behövs.

Restaurang och livsmedelsprogrammet

Det finns beslut tagna av kunskapsnämnden, vilka klargör vilket scenario som bör ligga till grund för investeringsbehovet. Tills vidare kommer inget intag av nya elever göras till utbildningen. Det innebär att det på Bessemerskolan endast finns behov av att nyttja restaurangskolans lokaler för gymnasieutbildning under läsåret 2020-2021.

Vuxenutbildningen har en pågående kockutbildning, som från årsskiftet 2020-2021 kommer att utökas med ytterligare en kurs. Planen innebär att det löpande kommer att finnas tre parallella utbildningar med behov av utbildningskök och serveringsrestaurang. Vuxenutbildningens prognostiserade behov innebär att det är möjligt att minska antalet utbildningskök till totalt två från dagens tre, med anpassning och upprustning av övriga lokaler i anslutning till restaurangskolan.

Centrum för vuxnas lärande (CVL) har dock inte ekonomiska förutsättningar att själva ansvara för kostnaderna för undervisningslokalerna när gymnasieskolan inte längre använder dem. CVL hyr lokalerna till och med 2020-12-31. Det innebär, utifrån det investeringsförslag som finns, att restaurang- och livsmedelsprogrammets yta på 1500 kvadratmeter kan omdisponeras. Dessa lokaler skulle vid ombyggnation kunna användas av gymnasieskolan till ordinarie lektionssalar.

Gymnasiesärskolan

I dialog med gymnasiesärskolan har inga större behov lokalinvesteringar lyfts fram. Det föreligger ett behov av flera i anpassade toalettutrymmen, med liggbord och lyftar. Utrymmen för personalarbetsplatser behöver ses över.

Introduktionsprogram (IM)

Det finns ett uttryckt behov av investeringar i nya klassrum, för att kunna flytta introduktionsprogrammets verksamhet från Industrivägen 2 och 4. Totalt rör det sig om sju till åtta klassrum.

Det finns också ett behov av att bygga om ordinarie lektionssalar till fullt utrustade NO-salar.

Röda längan (autism-grupp)

En grupp av elever har idag utrymmen i den röda paviljongen. Lokalerna, med en yta på ca 200 kvadratmeter är i behov av att rustas både invändigt och utvändigt.

Paviljongen bör avvecklas och tillgång till nya lokaler, avskilda från övrig verksamhet, behövs för de 14 berörda eleverna. I samband med detta bör en generell tillgänglighetsanpassning genomföras för lokalerna.

Högskoleförberedande program

Det finns i huvudsak möjligheter att hantera framtida lokalbehov genom aktiva omdisponeringar i befintliga lokaler för de högskoleförberedande programmen.

Barn- och fritidsprogrammet

Barn- och fritidsprogrammet erbjuds inte idag inom kommunens gymnasieskola. Det finns dock planer på att eventuellt etablera programmet. Utbildningen är mestadels klassrumsorienterad och för att starta ett barn- och fritidsprogram har ett behov om ca 200-300 kvadratmeter lokalyta uppskattats.

Prioriteringar

Efterfrågan på utbildningsplatser för de yrkesinriktade programmen ökar, vilket innebär att dessa skulle kunna utökas. Arbetsmarknadens behov utvecklas även i stor utsträckning mot yrkesinriktade utbildningar.

Utbildningsplatserna för yrkesinriktade program är dyrare per elev än för högskoleförberedande, eftersom de oftast kräver specialutrustade lokaler, mer teknisk utrustning. Dessutom behöver det vara färre antal elever per undervisande lärare i de praktiska momenten.

Alternativet till att satsa på de yrkesinriktade utbildningarna är att i grunden ändra en tradition och en för regionen stark kultur, genom att i högre grad styra eleverna mot de mindre kostsamma högskoleförberedande programmen. Detta innebär att kommunen behöver göra ett vägval.

Sammanställning av plan för förslag rörande gymnasieskolan inklusive gymnasiesärskolans genomförande och ekonomisk plan finns i bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan.¹⁶

---

¹⁶ Se bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan

6 Vuxenutbildning

De senaste åren har rättighetslagstiftningen kring vuxenutbildningen utökats. Nu omfattas i stort sett alla behörighetsgivande utbildningar för vuxna som saknar gymnasieutbildning med behörighet att söka till högskola eller yrkeshögskola. Lagstiftningen har fullt nationellt politiskt stöd, vilket innebär att den med stor sannolikhet kommer att gälla oavsett regering, för en överskådlig framtid. Lagstiftningen inom ramen för Skollagen innebär att vuxenutbildningen är skyldig att ta emot alla sökande vuxna som fyllt 20 år och som uppfyller kriterierna i lagen.

6.1 Utvecklingen i Sandviken

För Sandvikens del har den nya lagstiftningen inneburit att vuxenutbildningen fördubblat volymen på fem år mellan åren 2014-2019. Samhällsutvecklingen påvisar behov av nya kompetenser, där ett livslångt lärande med flera olika yrkesval och omskolningsbehov föreligger. Det finns därför anledning att göra bedömningen att volymen på vuxenutbildningen kommer att fortsätta öka framöver.

6.2 Nuläge för vuxenutbildningens lokaler

Vuxenutbildningens verksamhet är idag utspridd i lokaler på ett antal olika platser i Sandviken. Samtidigt som vuxenutbildningen expanderat kraftigt har de senaste årens lokalmässiga utspridning bland annat inneburit att såväl skolledar- som administrativa lednings- och stödfunktioner också är lokalmässigt och geografiskt utspridda. En stor del av vuxenutbildningen finns i provisoriska lokaler vid Olsbacka skola. Nedan presenteras situationen för de lokaler där vuxenutbildningen i nuläget har verksamhet.

Verksamheten vid Hammarskolan (CVL Hammar)

På Hammarskolan inryms för närvarande SFI (Svenska för invandrare) och Lär vux (utbildning för personer över 20 år med hjärnskada eller intellektuell funktionsnedsättning). Lokalerna på Hammarskolan räcker i nuläget inte till för det antal studerande som tillkommit de senaste åren. Det innebär att lokaler inne i Kulturcentrum nyttjas för att täcka det aktuella behovet.

Även om de stora volymerna av SFI-studerande nu successivt minskar, kommer sannolikt kombinationen av språkutbildning och yrkesutbildning att öka, på grund av kommande ökande omvärldsförändringar. Den nya mottagningsutredningens förslag kommer sannolikt även leda till ett ökat ansvar för kommunerna att anordna tidig utbildning av asylsökande.

Verksamheten vid Olsbackaskolan (CVL Olsbacka)

Olsbackaskolan består nu av två delar: en upprustad gammal del bestående av ett stenhus och en träbyggnad, samt fyra paviljonger placerade i två tvåplanslösningar. Paviljongerna är en provisorisk lösning som inte medger en tillräckligt god och säker arbetsmiljö. På Olsbackaskolan finns inte möjlighet till expansion eller andra utvecklingsmöjligheter, på grund av lokalmässiga begränsningar.

Verksamheten vid Sandbacka Park (CVL Teknik)

På Sandbacka Park finns flera olika verksamhetsdelar samlade. Där finns två tekniska utbildningar på gymnasienivå, två yrkeshögskoleutbildningar, Lärcentrum, samt CVL:s IT-utbildning.

Verksamhet vid Högbo Bruk och Vallhovskroken

Idag finns Språkstudion, med nära koppling till SFI i Högbo. Verksamheten drivs också i samverkan med föreningar samt med språkgrupper förlagda till utbildningslokaler på Vallhovskroken. Utvecklingsarbetet i Högbo har varit framgångsrikt och möjligheter finns att utveckla fler vuxenutbildningar där.

Det bedöms finnas goda förutsättningar att även förlägga utbildningar inom yrkesvux vid Högbo, som nästa fas i utvecklingsarbetet. Det skulle kunna vara utbildningsområden inom, eller med koppling till, livsmedelsproduktion och odlingsteknik.

Nyttjande av lokaler vid Bessemerskolan

På Bessemerskolan bedrivs vuxenutbildningens restaurangutbildning i restaurangskolans gamla lokaler. Dessa lokaler bedöms vara i stort behov av upprustning. Plan för ombyggnation och renovering finns framtagen sedan tidigare, vilken avsåg att lösa både vuxenutbildningens och gymnasiets behov av ändamålsenliga lokaler. Beslut är dock taget om att inte anta elever på gymnasiets restaurang- och livsmedelsutbildning under läsåret 2020/2021. Bessemerskolan kommer efter läsåret 2020/2021 därför inte ha något behov av dessa lokaler för restaurangutbildning. CVL bedömer att det inte finns ekonomiska möjligheter att på egen hand fortsätta bedriva utbildning i dessa lokaler efter att gymnasiet avslutat sin restaurangutbildning.

I anslutning till Bessemerskolan finns också vuxenutbildningens byggutbildning. Dessutom är vuxenutbildningens yrkesförutbildning sedan år 2018 förlagd till Bessemerskolan, där ett samarbete med gymnasieskolans fordonsprogram finns. Vuxenutbildningen ser ett behov av båda dessa utbildningar under översiktlig framtid. För vuxenutbildningens räkning behöver dessa lokaler finnas kvar.

6.3 Vuxenutbildningen – behov och förslag

Stiftelsen för strategisk forskning har angett en hypotes om att vartannat jobb kommer att automatiseras inom 20 år. Detta skulle i så fall innebära ett ännu större framtida behov av yrkesbyten, där vuxenutbildningen står för en viktig del av utbildningsutbudet.

Effekterna av coronaepidemin är i nuläget svårt att bedöma, men troligtvis kommer arbetsmarknaden förändras och ett behov av omskolningar kommer att krävas. Det är också svårt att bedöma vilka branscher som kommer att minska och vilka nya som kommer i spåren av coronaepidemin.

Tydliga förväntningar från staten finns på att vuxenutbildningen fortsätter att utvecklas utifrån arbetsmarknadens och individernas behov. Det innebär att utbildning och undervisning måste göras än mer tillgänglig för alla människor. Stöd och hjälpmedel ska erbjudas flexibelt, utifrån varje individs behov.

Vuxenutbildningen har ökat väsentligt i volym, men en negativ aspekt är att den blivit geografiskt utspridd i kommunen, vilket inneburit att en gemensam och sammanhållen verksamhet inte har kunnat etableras. Arbetslivsförvaltningen har en önskan om att kunna etablera en sammanhållen verksamhet med en samordnad fysisk placering. Det är i nuläget ungefär 3 000 elever i vuxenutbildningens olika delar under ett år, inklusive distanselever.

6.3.1 Kommande behov av lokaler för vuxenutbildningen

Den långsiktiga lokalförsörjningen för vuxenutbildning kan komma att behöva ta höjd för en fortsatt lokalmässig tillväxtvolym för att möta framtida utbildningsbehov.

Det är viktigt att lokaler för vuxenutbildningen medger flexibilitet och att verksamhetsmässiga anpassningar genomförs. Sandvikens kommun har en av landets högsta arbetslöshet, samt lägst andel i befolkningen med högre utbildning.

CVL gör, med bakgrund i pågående utredningar kring vuxenutbildningen, tolkningen att ett nära samarbete med kommunala integrations- och arbetsmarknadsinsatser ska eftersträvas. Det kommer även innebära ett samarbete med den kommunala elevuppföljningen KAA, eller Lokala center för Omställning- och Kompetensinsatser (LOK) som finns i Sandviken. För att åstadkomma det samarbetet behöver planering och byggnation göras för att dessa avdelningar kan finnas i samma byggnad som vuxenutbildningen.

6.3.2 Samordnad och integrerad vuxenutbildning

Med den uttalade politiska målsättningen om en samlad vuxenutbildning behöver SFI och Lärvox återförenas med den del av vuxenutbildningen som idag finns på Olsbackaskolan. Vid Sandbacka Park finns också vuxenutbildningens teknikutbildningar och Lärcentrum.

Ambitionen med samordningen är även att åstadkomma en bättre fungerande integration mellan utrikesfödda invånare och invånare födda i Sverige. En integrerad vuxenutbildning underlättar på ett naturligt sätt även det viktiga steget vidare från SFI till övrig vuxenutbildning, vilket vanligen är en förutsättning för arbete och egen försörjning. Vid diskussion om prioriteringar är ambitionen främst att uppnå en samlad vuxenutbildning, där det första steget är att ersätta den kortsiktiga lösningen för verksamheten vid Olsbacka, där kostnadsdrivande paviljonger i nuläget nyttjas. Samordningsmöjligheter diskuterats även kring andra områden. För restaurangutbildning och inom fordons- och transportutbildning finns redan en samverkan etablerad.

Sandvikens kommun behöver investera i ändamålsenliga lokaler för vuxenutbildningen, för att kunna möta framtidens behov. Drivkraften är främst att de lokaler som vuxenutbildningen i nuläget har tillgång till inte är funktionella, kostnadseffektiva eller hållbara utifrån ett arbetsmiljöperspektiv samt att en önskad samordning är prioriterad.

CVL har identifierat ytterligare en utbyggnadsetapp på Sandbacka Park som huvudalternativet för en samlad och integrerad vuxenutbildning. Detta anses vara mest önskvärt ur CVL:s perspektiv.

Det finns framtagna planer för ombyggnation och renovering av utbildningslokaler för restaurang och livsmedelsutbildning.

6.4 Bedömning av vuxenutbildningens behov av lokaler

En samlad vuxenutbildning, för de delar som nu bedrivs vid CVL Hammar och CVL Olsbacka, med placering på Sandbacka Park i anslutning/integrering med Lärcentrum och CVL Teknik är önskad.

Ett alternativ för en samlad vuxenutbildning skulle kunna vara lokaler i CVL Hammar, eller möjligtvis nuvarande Jernvallsskolan.

6.4.1 Ytterligare lokalbehov vid samlad vuxenutbildning

En samlad vuxenutbildning skulle kräva samma antal salar och arbetsrum som det finns för närvarande, men med samordningsvinster för gemensamma utrymmen.

Kockutbildningen behöver ökade utrymmen för kök och servering (inte storkök), för ytterligare 30 elever.

Sammanställning av plan för förslaget genomförande och ekonomisk plan, avseende vuxenutbildningen, finns i bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan.¹⁷

Bilageförteckning

Bilaga 1 – Tabeller och diagram

Bilaga 2 – Referat

Bilaga 3 – Genomförande- och ekonomisk plan

---

¹⁷ Se bilaga 3 Genomförande- och ekonomisk plan